

REKTOR
KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO JANA PAWŁA II

ŻYCIORYS KSIĘDZA IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO

Idzi Benedykt Radziszewski urodził się 1 IV 1871 r. w Bratoszewicach koło Łodzi, a zmarł 22 lutego 1922 r. w Lublinie. Był kapłanem diecezji włocławskiej, filozofem religii, psychologiem, ostatnim rektorem Cesarskiej Rzymskokatolickiej Akademii Duchownej w Petersburgu i pierwszym rektorem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Po ukończeniu Gimnazjum Filologicznego w Płocku w 1889 r. wstąpił do Seminarium Duchownego we Włocławku. Dzięki nieprzeciętnym walorom umysłu i charakteru został wysłany w 1893 r. na dalsze studia do Akademii Duchownej w Petersburgu. W 1896 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Albina Symona – ówczesnego rektora Akademii, a rok później uzyskał tytuł magistra teologii z zakresu egzegezy.

Pierwszą placówką duszpasterską ks. Radziszewskiego był parafia św. Mikołaja w Kaliszu, gdzie przez kilka miesięcy w 1897 r. pełnił funkcję wikarego. Dał się poznać szczególnie jako duszpasterz młodzieży, którą nielegalnie doksztalał w zakresie filozofii. W 1898 r. udał się do Leuven (Leuven) w Belgii, gdzie podjął studia filozoficzne na tamtejszym Uniwersytecie Katolickim i doktoryzował się (1900) na podstawie rozprawy opracowanej pod kierunkiem ks. prof. Dezyderego Merciera pt. *De ideae religionis genesi in evolutionismo Darvino-Spenceriano*. Następnie przez rok przebywał w Londynie, Oksfordzie, Cambridge w celu naukowego poszerzenia horyzontów, zdobycia dodatkowych kwalifikacji oraz zapoznania się z funkcjonowaniem uczelni wyższych.

Po powrocie z Belgii powierzono mu funkcję profesora filozofii i pedagogiki, a także wicerektora w Diecezjalnym Seminarium Duchownym we Włocławku (1901-1905). W kilka lat później został rektorem tego Seminarium (1908-1914). Podejmował również dodatkowe podróże zagraniczne w celach naukowych, m.in. do Paryża (1905/06) oraz do różnych miast w Belgii, Niemczech, Austrii i Szwajcarii (1907/08). W 1911 r. został mianowany prałatem domowym papieża, a w 1912 r. uhonorowany tytułem kanonika kapituły katedralnej we Włocławku. W 1909 r. z jego inicjatywy i we współpracy z ks. Antonim Szymańskim powstał we Włocławku miesięcznik „Ateneum Kapłańskie”.

W marcu 1914 r. ks. Radziszewski wyjechał do Petersburga, gdzie został profesorem filozofii i rektorem tamtejszej Akademii Duchownej. W celu podniesienia poziomu nauczania wprowadził podział na sekcje – teologiczną i prawa kanonicznego, a także zwiększył liczbę katedr oraz wprowadził obowiązek publicznej obrony tez uprzednio przygotowanych przez studentów. Od 1916 r. kierował Wyższymi Kursami Polskimi w Piotrogradzie, zorganizowanymi przez Towarzystwo Miłośników Historii i Literatury Polskiej.

Po rewolucji lutowej w Rosji ks. I. Radziszewski przedstawił ideę założenia katolickiej uczelni w Polsce, a w lutym 1918 r. zawiązał w Piotrogradzie Komitet Organizacyjny Uniwersytetu i wspólnie z nim zdecydował o lokalizacji nowego uniwersytetu w Lublinie. Uznał, że jako nowa placówka naukowo-dydaktyczna powinien on czerpać z tradycji m.in. Akademii Zamojskiej. Lublin jako miasto na granicy kultur i religii mógł stać się zapleczem intelektualnym dla odradzającego się państwa polskiego oraz oddziaływać na sąsiednie regiony nieposiadające tradycji naukowych.

Co istotne dla prowadzenia pracy wychowawczej, Lublin jako niewielkie miasto dawał studentom możliwość spokojnej i systematycznej pracy, niczym Oksford czy Cambridge. Ks. Radziszewski rozpoczął pozyskiwanie kadry nauczającej spośród pracowników Akademii Duchownej (zagrożonej zniszczeniem przez bolszewików) i Wyższych Kursów Polskich w Piotrogradzie. Przygotował również projekt statutu uniwersyteckiego i szczegółowych przepisów oraz rozpoczął gromadzenie księgozbioru jako załączka przyszłej biblioteki. W czerwcu 1918 r. Komitet przeniósł się do kraju. Inicjatywę założenia uniwersytetu katolickiego zaakceptował i powołał tę instytucję w dniu 27 lipca 1918 r. Episkopat Królestwa Polskiego.

Biskupi udzielili ks. Radziszewskiemu pełnomocnictwa do prowadzenia dalszej działalności organizacyjnej, mianując go rektorem nowo powstałej Uczelni. Po uzyskaniu aprobaty Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 6 września 1918 r. zorganizował on 4 wydziały: Teologiczny, Prawa Kanonicznego i Nauk Moralnych, Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych oraz Nauk Humanistycznych. Inauguracja pierwszego roku akademickiego odbyła się 8 XII 1918 r. w tymczasowej siedzibie Uniwersytetu w Seminarium Duchownym w Lublinie. Dopiero po wielu staraniach, dzięki życzliwości naczelnika państwa - Józefa Piłsudskiego, uzyskano gmach będący niegdyś klasztorem dominikanów obserwantów. Po koniecznej adaptacji w styczniu 1922 r. oddano do użytku wyremontowaną część wschodnią i wkrótce uroczystie przeniesiono Uczelnię do nowej siedziby, służącej do dzisiaj.

Działalność naukowa ks. Radziszewskiego to liczne rozprawy, artykuły, hasła do Encyklopedii kościelnej, recenzje, sprawozdania ze zjazdów ożywiających ruch neotomistyczny w środowisku polskiej inteligencji zarówno duchownej, jak i świeckiej. Chcąc ukazać dorobek polskiej filozofii i uchronić ją przed zapomnieniem, opracował polską bibliografię filozoficzną. Jego ważne publikacje to m.in.: Odrodzenie filozofii scholastycznej, Wszechnica Katolicka w Lowanium, Teologia a nauki przyrodnicze, Geneza religii w świetle nauki i filozofii, Credo nowożytnego fizjologa. Ks. Radziszewski był członkiem Komisji Historii Filozofii Polskiej Akademii Umiejętności, Polskiego Towarzystwa Filozoficznego we Lwowie, Towarzystwa Psychologicznego w Warszawie, Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, a także Rzymskiej Akademii św. Tomasza.

W pamięci współczesnych ks. I. Radziszewski pozostał jako człowiek i kapłan o nieprzeciętnych walorach duchowych. Odznaczał się szczególnym nabożeństwem do Najświętszego Serca Jezusowego i zaufaniem do Bożej Opatrzności. Miał dar przekonywania i umiejętność nawiązywania kontaktu z ludźmi. Ogromnie zaangażowany w pracę dla Kościoła i Ojczyzny, pojmował ją jako służbę, a nie okazję do wzbogacenia się (jego własność stanowiły jedynie przedmioty codziennego użytku). Cieszył się nieprzeciętnym szacunkiem wśród młodzieży akademickiej, która go ceniła za zainteresowanie jej sprawami i wspieranie we wszelkich potrzebach duchowych i materialnych, za tolerancję dla osób reprezentujących inne wyznanie lub poglądy.

Spoczął na cmentarzu przy ul. Lipowej w Lublinie w dniu 25 II 1922 r. Zgromadzeni nad jego mogiłą ślubowali kontynuowanie rozpoczętego przez niego dzieła i dochowanie wierności idei uniwersytetu katolickiego. -

REKTOR
Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Jana Pawła II
ks. prof. dr hab. Antoni Dębiński